

Dugo se smatralo da Balkansko pluostrvo nije bilo zahvaćeno glacijacijom. Jovan Cvijić je pronašao tragove glacijacije na Šar-planini 1891. a potom i u Bugarskoj na planini Rili 1898. i tako dokazao suprotno.

U našim krajevima glacijalne pojave su zapažene na Dinarskim, Šarskim i Karpatsko-balkanskim planinama ali još uvijek nisu dovoljno ispitane.

Glacijalna prošlost Balkana

Planinski krajevi iznad sniježne granice bili su prekriveni snijegom i ledom i ličili su na veliku sniježnu pustinju. Stalnim padanjem novih količina snijega stvarao se firn koji je prelazio u led i potom se kretao niz padine. Tokom interglacijala i interstadijala lednici su se topili i nestajali.

Uticaj glacijacije nije bio jednak. Djelovi kopna bliži moru su primali veće količine padavina i imali veći ledeni pokrivač. Takođe, idući od zapada ka istoku slabio je uticaj glacijacije.

Sniježna granica se kretala od 1.300 - 1.900 metara. Cvijić smatra da su na glacijaciju naših krajeva uticaj imali i tektonski pokreti. Naime, njima je primorska zona spuštena a planine u zaleđu izdignute i time je uticaj glacijacije stigao na primoske djelove.

Najpoznatiji lednici

Najintenzivija glacijacija balkana bila je na Dinarskim planinama. Osim njih zahvatala je i Durmitor, Sinjajevinu, Bjelasicu, Goliju, Komove, Prokletije, Šaru i Kopaonik. Tragova ima i na Orjenu i Lovćenu.

Najviše planine Crne Gore bile su naročito pokrivenne ledenim pokrivačem. Najmoćniji lednici Durmitora su se spajali u moćni supodinski lednik 58površine 140 km² i prekrivao je površinu Jezera.

Lukovski lednik, dužine 15 km spuštao se ka Nikšićkoj Župi i kod sela Lukova nataložio morene visoke 100 metara.

Sa Sinjajevine je dolinom Plašnice silazio Kolašinski lednik na čijem se čelu nalazi terminalni basen od morena visine 70 metara.

Jaka glacijacija je bila i na Prokletijama gdje je čitav masiv od Skadra do Rožaja bio pod ledom izuzev najviših vrhova.

Ka sjeveru se spuštao Plavski lednik čiji je valov naslijedio gornji tok Lima, tj. krak Luču. Bio je dug 35 km i debeo 200 m sa površinom od 250 km². Za njim je kao trag ostao basen Plavskog jezera, na visini od 900 m.

Prema istoku se kretalo više lednika: Rožajski u gornjem toku Ibra, Pečki od čijih valova je nastala Pečka Bistrica i Dečanski - Dečanska Bistrica. Pečki i Dečanski su u Metohiji činili supodinski lednik. Ostavili su morene na visini 530-600m. Kod Pečke patrijaršije morene su debljine 260m, najdeblje balkanske morene.

Pored ovih sa Prokletije su išli još Gusinjski, Jasenički, Grbaljski i Komarnički lednik dok se sa Orjena i Radoštaka kretalo još 20-ak manjih lednika.

Na Šari je zabilježeno takodje dosta lednika sa 19 očuvanih glacijalnih jezera. Jedan od većih bio je i lednik koji se kretao dolinom Lepenca do Siriničke župe na visini 1.300 m.

Tragova cirkova i morenskog materijala ima i na Kopaoniku, Goliji, Suvoj i Staroj planini.

Savremena glacijacija Balkana

Danas u našim krajevima nema lednika ali na Šari i Prokletijama postoje mjesta gdje se snijeg ne topi po par godina i to predstavlja ledničke predstarže, tj. označava de je sniježna granica neposredno iznad.

Što se tiče oblika u reljefu koji su zaostali kao dokaz pleistocena najkarakterističniji su cirkovi. To su erozivna amfiteatralna udubljena čije je dno pokriveno stijenama. Dosta njih je danas popunjeno vodom i predstavljaju glacijalna (cirkalna) jezera ili „gorske oči“. Ima ih na Durmitoru, Sinjajevini, Prokletijama, Šari, Rili...

Drugi karakteristični oblik reljefa jesu valovi. Valovi predstavljaju ledničke doline, nalik rječnim. Na stranama se javljaju glacijalna ramena nalik rječnim terasama.

Od akumulativnih oblika valja izdvojiti morene, terminalne basene (Plavsko jezero, Biogradsko itd.) i fluvioglacijalne plavine (na ušću Morače u Skadarsko jezero). Mnoge od ovih oblika reljefa je često teško prepoznati zbog značajnog uticaja jake erozije tokom vjekova...

Izvor: putokaz.me